

COSME: РОЗВИТОК І ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ НА РИНКАХ ЄС

© 2018 **РУДА М. В., ГОРБАЛЬ Н. І., ІЛЬНИЦЬКИЙ В. С.**

УДК 339.96:338

Руда М. В., Горбаль Н. І., Ільницький В. С.

COSME: розвиток і підвищення конкурентоспроможності українських підприємств на ринках ЄС

Статтю присвячено висвітленню актуальних аспектів економічної євроінтеграції українських підприємств, а саме дослідженню та обґрунтуванню проблемних моментів підвищення конкурентоспроможності малого та середнього бізнесу на ринках ЄС. Акцентовано увагу на програмі COSME, що спрямована на формування адекватних умов для розвитку МСП, обміну досвідом, розширення торговельно-економічних зв'язків, формування високої культури ведення бізнесу відповідно до кращих світових практик. Узагальнено напрями робочої програми розвитку малих і середніх підприємств (МСП) для вітчизняних підприємств на 2018 рік, такі як: полегшення виходу на міжнародні ринки; покращення умов для конкурентоспроможності; формування культури підприємництва. Обґрунтовано унікальні можливості програми COSME для українського бізнесу отримати допомогу для розвитку та максимального використання свого потенціалу. Участь України в цій програмі є важливим підґрунтям державної політики підтримки підприємств.

Ключові слова: конкурентоспроможність, малі та середні підприємства (МСП), євроінтеграція, програми підтримки бізнесу, COSME.

Табл.: 2. **Бібл.:** 12.

Руда Мар'яна Володимирівна – кандидат економічних наук, старший викладач, кафедра зовнішньоекономічної та митної діяльності, Національний університет «Львівська політехніка» (вул. Степана Бандери, 12, Львів, 79013, Україна)

E-mail: mariana.v.ruda@gmail.com

Горбаль Наталія Ігорівна – кандидат економічних наук, доцент, кафедра зовнішньоекономічної та митної діяльності, Національний університет «Львівська політехніка» (вул. Степана Бандери, 12, Львів, 79013, Україна)

E-mail: nataliahorbal2@gmail.com

Ільницький Віталій Станіславович – магістрант, кафедра зовнішньоекономічної та митної діяльності, Національний університет «Львівська політехніка» (вул. Степана Бандери, 12, Львів, 79013, Україна)

E-mail: 96.vitalii@gmail.com

УДК 339.96:338

UDC 339.96:338

Руда М. В., Горбаль Н. І., Ільницький В. С. COSME: развитие и повышение конкурентоспособности украинских предприятий на рынках ЕС

Статья посвящена освещению актуальных аспектов экономической евроинтеграции украинских предприятий, а именно исследованию и обоснованию проблемных моментов повышения конкурентоспособности малого и среднего бизнеса на рынках ЕС. Акцентировано внимание на программе COSME, которая направлена на формирование адекватных условий для развития малых и средних предприятий (МСП), обмена опытом, расширения торгово-экономических связей, формирование высокой культуры ведения бизнеса в соответствии с лучшими мировыми практиками. Обобщены направления рабочей программы МСП для отечественных предприятий на 2018 год, такие как: облегчение выхода на международные рынки; улучшение условий для конкурентоспособности; формирование культуры предпринимательства. Обоснованы уникальные возможности программы COSME для украинского бизнеса получить помощь для развития и максимального использования своего потенциала. Участие Украины в этой программе является важным компонентом государственной политики поддержки предприятий.

Ключевые слова: конкурентоспособность, малые и средние предприятия, евроинтеграция, программы поддержки бизнеса, COSME.

Табл.: 2. **Библ.:** 12.

Руда Мар'яна Владимировна – кандидат экономических наук, старший преподаватель, кафедра внешнеэкономической и таможенной деятельности, Национальный университет «Львовская политехника» (ул. Степана Бандеры, 12, Львов, 79013, Украина)

E-mail: mariana.v.ruda@gmail.com

Горбаль Наталья Игоревна – кандидат экономических наук, доцент, кафедра внешнеэкономической и таможенной деятельности, Национальный университет «Львовская политехника» (ул. Степана Бандеры, 12, Львов, 79013, Украина)

E-mail: nataliahorbal2@gmail.com

Ильницький Віталій Станіславович – магистрант, кафедра внешнеэкономической и таможенной деятельности, Национальный университет «Львовская политехника» (ул. Степана Бандеры, 12, Львов, 79013, Украина)

E-mail: 96.vitalii@gmail.com

Ruda M. V., Horbal Nataliya I., Ilnytskyi V. S. COSME: Development and Improvement of Competitiveness of Ukrainian Enterprises in the EU Markets

The article is concerned with coverage of current aspects of the economic European integration of Ukrainian enterprises, namely research and substantiation of problematic moments of increasing the competitiveness of small and medium-sized businesses in the EU markets. The article is focused on the COSME program, which is directed towards formation of adequate conditions for the development of small and medium-sized enterprises (SMEs), exchange of experience, expansion of trade and economic relations, formation of a high culture of doing business according to the best world practices. Directions of the work program of SMEs for national enterprises in 2018 have been generalized, such as: facilitating entry into international markets; improving conditions for competitiveness; formation of the culture of entrepreneurship. As a result, unique opportunities of COSME program for Ukrainian business providing help for development and maximal use of the own potential are substantiated. Ukraine's participation in this program is an important component of the State policy of supporting enterprises.

Keywords: competitiveness, small and medium-sized enterprises, European integration, business support programs, COSME.

Tbl.: 2. **Bibl.:** 12.

Ruda Mariana V. – Candidate of Sciences (Economics), Senior Lecturer, Department of Foreign Economic and Customs Activities, Lviv Polytechnic National University (12 Stepana Bandery Str., Lviv, 79013, Ukraine)

E-mail: mariana.v.ruda@gmail.com

Horbal Nataliya I. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Department of Foreign Economic and Customs Activities, Lviv Polytechnic National University (12 Stepana Bandery Str., Lviv, 79013, Ukraine)

E-mail: nataliahorbal2@gmail.com

Ilnytskyi Vitalii S. – Graduate Student, Department of Foreign Economic and Customs Activities, Lviv Polytechnic National University (12 Stepana Bandery Str., Lviv, 79013, Ukraine)

E-mail: 96.vitalii@gmail.com

Євроінтеграційні процеси, в які активно залучена Україна сьогодні, зумовлюють необхідність підвищення конкурентоспроможності вітчизняних малих і середніх підприємств (МСП). Слід зазначити, що у європейських країнах МСП є основою економіки, і, більше того, – там діють спеціальні програми для допомоги саме цим секторам бізнесу. Зокрема, сюди можна віднести програму COSME (Competiveness of Small and Medium Enterprises) [1], що віднедавна почала функціонувати і в Україні для сприяння українським підприємствам у розвитку при виході на європейський ринок.

Великий бізнес довгий час відігравав ключову роль в економіці України, та сьогодні майже 80 % робочих місць надає малий та середній бізнес [2], що таким чином стає драйвером української економіки, хоча і переживає непрості часи.

Аналіз сучасного стану малого бізнесу в Україні проведено у статті У. Букатюк [5]. Дослідження проблем, що існують у малому бізнесі України, подано у статті І. Погрибною [6]. Інформацію щодо створення порталу для підтримки МСП висвітлено у статті В. Царьова [7]. Можливості виходу на європейський ринок для українських експортерів описано у статті М. Каганяк [9], а методи сприяння різних держав розвитку МСП – у статті Н. Мінняло [10].

При визначенні можливостей, які може надати програма COSME українським МСП, необхідно дослідити проблеми, з якими стикаються вітчизняні підприємства у підприємницькій діяльності. Ці проблеми можуть мати нетиповий характер для європейського середовища, тому програма COSME не матиме можливостей їх вирішити. Відповідно, потрібно дослідити альтернативні шляхи підвищення конкурентоспроможності українських МСП на ринках ЄС.

Мета статті полягає у визначенні ролі європейської програми COSME для українських підприємств і дослідженні сучасного стану українських МСП, їх проблем і можливостей підвищення конкурентоспроможності на ринках ЄС.

Ознакою прогресивної економіки будь-якої країни є розвинений малий і середній бізнес. Багато економічних програм у таких державах сформовані за принципом допомоги саме цим підприємствам.

В Україні існує певна нечіткість щодо ідентифікації МСП. Малими вважаються ті, на яких працює від 15 до 200 осіб, а щодо середніх існує повна невизначеність з правової точки зору [9]. На цей час необхідно зосередитись на їхньому розвитку та забезпечити для цього необхідні умови.

Проблем українському малому та середньому бізнесу останнім часом додала необхідність підняття мінімальної заробітної плати до 3200 грн (з 01.01.2018 р. – 3723 грн). Підприємці скаржаться, що після сплати оренди, комунальних послуг і податків діяльність стає збитковою. Відповідно, частині МСП, які і так перебували на межі виживання, доведеться просто закритися або перейти в тінь [5].

Ще однією проблемою для МСП України є корупція. Неможливо створити ефективний бізнес у середовищі, де обсяг хабарів може перевищити стартовий капітал компанії. Стабільні умови для ведення бізнесу можна забезпечити, проте для цього необхідне верховенство права, залучення представників українського та міжнародного бізнесу до створення прозорих правил взаємовідносин між суспільством, підприємствами та владою.

Країни, що усвідомлюють важливість МСП, створюють сприятливі для них умови. Так, Німеччина розпочала понад 200 програм (під назвою *Mittelstand*) для підтримки малого та середнього бізнесу, що передбачає щорічний обсяг кредитування у розмірі 15,5 млрд євро [3].

У США для малого бізнесу знижують податки, окрім цього, держава сприяє таким інституціям, як U.S. Small Business Administration (SBA), що надають консультативні послуги для МСП і є гарантом компаній перед кредиторами.

В Ізраїлі та Польщі уряди створюють венчурні фонди, спрямовані на фінансування стартапів. Зараз державний банк Польщі 60 % усіх своїх кредитів надає саме МСП. В Японії вже кілька років існує можливість відкриття власного бізнесу лише з однією єною в кишені. Зараз в Японії налічується понад 47 тисяч середніх підприємств [8].

Щоб створити стійку фінансову систему в Україні, державній владі потрібно рятувати МСП. Полегшити їх діяльність можуть спрощення отримання кредитів, зменшення кількості перевірок і кількості суворої звітності. Також необхідно сприяти у сфері інформаційного забезпечення, особливо підприємствам, що мають намір здійснювати експортно-імпорتنі операції.

Міністерство економічного розвитку та торгівлі розробило Стратегію розвитку малого та середнього бізнесу в Україні до 2020 року [11]. Ця стратегія передбачає, що МСП повинні наростити обсяги реалізації, частку у валовій доданій вартості та прибутку. Очікується і розвиток інноваційного бізнесу.

Значні можливості українському підприємництву надають міжнародні програми. Верховна Рада України 22.02.2017 р. ратифікувала угоду між урядом України та ЄС про участь України в програмі «Конкурентоспроможність підприємств малого та середнього бізнесу» (COSME). COSME є набором тематичних проектів і програм на період з 2014 по 2020 роки із загальним бюджетом 2,3 млрд євро. Перелік програм, що визначаються Європейською комісією, щороку змінюється та викладається в окремому документі – Робочій програмі [2]. COSME спрямована на створення сприятливих умов для розвитку МСП, обміну досвідом, розширення торговельно-економічних зв'язків, формування культури ведення бізнесу відповідно до кращих світових стандартів і підвищення ділової активності підприємців. Ця програма надає українським підприємствам можливості пошуку партнерів у ЄС, участі у програмах

обміну, стажуваннях, тренінгах, семінарах, конференціях [1].

Зараз для України доступною є робоча програма, що складається з 22 програм, які можна класифікувати за такими напрямками: полегшення виходу на міжнародні ринки; покращення умов для конкурентоспроможності; формування культури ведення бізнесу. При цьому підтримуються проекти у різних сферах, таких як: 1) туризм; 2) хімічна галузь; 3) полегшення доступу до держзакупівель; 4) зниження адміністративно-

го навантаження; 5) захист прав інтелектуальної власності для компаній, що діють у країнах, що не є членами Європейського Союзу [3].

У проектах COSME можуть брати участь представники МСП, громадські організації, освітні установи, профспілки, кластери, органи державної влади. Україна стала восьмою країною за межами ЄС, що приєдналась до цієї програми; у ній також беруть участь Чорногорія, Македонія, Молдова, Туреччина, Албанія, Сербія, Вірменія. Програма допомагає визнати центральну роль МСП в економіці ЄС і надає їм значну підтримку (табл. 1).

Таблиця 1

Сфери підтримки малих і середніх підприємств програмою COSME

Сфери	Заходи
Сприяння доступу до фінансування	<ol style="list-style-type: none"> 1. Посилення доступу до фінансування МСП проводиться шляхом мобілізації позик та інвестицій для них. 2. Надання кредитних гарантій фінансовим установам, з метою надання більших кредитів представникам малого та середнього бізнесу. 3. Надання додаткових інвестицій в акціонерний капітал підприємств
Сприяння доступу підприємств до нових ринків	<ol style="list-style-type: none"> 1. Фінансування мережі Enterprise Europe, яка допомагає представникам МСП знаходити нових партнерів, тлумачить підприємствам європейське законодавство та допомагає отримувати фінансування Європейського Союзу. 2. Фінансування веб-інструментів, які надають підприємствам практичну інформацію через мережу Інтернет щодо початку їхньої діяльності в інших країнах членах Європейського Союзу або за межами Європи. 3. Фінансування довідкових служб, що надають інформацію щодо інтелектуальної власності, стандартів і допомагають ознайомитись з правилами закупівель у нових географічних районах
Створення середовища, сприятливого для конкурентоспроможності	<ol style="list-style-type: none"> 1. Підтримка щодо зменшення адміністративного та регулятивного тягаря на підприємства малого та середнього бізнесу. 2. Підтримка держав у секторі туризму. 3. Сприяння розвитку кластерів, акцентуючи увагу на міжгалузеве співробітництво. 4. Реалізація заходів щодо прискорення цифрового оформлення бізнес-процесів
Заохочення розвитку підприємницької культури	<ol style="list-style-type: none"> 1. Запровадження підприємницької освіти. 2. Підтримка молоді у започаткуванні підприємницької діяльності. 3. Надання можливості трансграничного обміну для молодих підприємців, що сприятиме передачі знань і набуттю нового досвіду

Джерело: складено за [3].

На жаль, сфера сприяння доступу до фінансування є недоступною для України. Однак є багато прикладів, коли завдяки інформації та технічній підтримці підприємці вирішували наявні проблеми власними силами.

Сфера сприяння доступу підприємств до нових ринків дає можливість українському бізнесу здійснити вихід на ринки країн ЄС та інших країн-учасниць програми, експортувати й імпортувати товари, знайти партнерів і контрагентів. Також вона полягає в отриманні аналітичних і консультативних послуг, що можуть бути пов'язані із супроводом експортно-імпоротної діяльності підприємств. Варто зазначити, що у цій сфері також здійснюється фінансування досліджень умов доступу підприємств на провідні ринки світу, налагодження промислової кооперації та сприяння трансферу технологій. Участь у COSME також пе-

редбачає можливість вивчення та використання наявного досвіду Європейського Союзу із доступу на ринки третіх країн.

Сфера створення середовища, сприятливого для конкурентоспроможності, сформована для органів державної влади, профспілок, громадських організацій та кластерів і дозволяє отримати грантову допомогу для реалізації напрямів програм, спрямованих на покращення регуляторного середовища малого та середнього бізнесу, скасування застарілих регуляторних актів і бар'єрів.

Сфера заохочення розвитку підприємницької культури надає доступ українським МСП до тренінгів, семінарів, конференцій від іноземних компаній чи інших учасників, що дозволить вдосконалити виробничі процеси, способи виходу компаній на зовнішні ринки.

У кожній підпрограмі у рамках проекту COSME передбачені певні вимоги для участі. Для того щоб взяти участь у конкурсах програми, учаснику необхідно здійснити такі кроки: 1. Обрати на сайті необхідний конкурс; 2. Пересвідчитись, що кінцевий термін подачі заявок на обраний конкурс ще не настав; 3. Переконайтесь, що установа, від імені якої подається заявка, відповідає критеріям; 4. Ознайомитись із описом та умовами конкурсу; 5. Завантажити необхідні аплікаційні форми; 6. Подати онлайн проектні пропозиції.

Контактні центри надають консультації щодо заповнення заявки. Оцінка й оголошення результатів здійснюються Єврокомісією.

Найбільшою підпрограмою COSME є Enterprise Europe Network [12]. Ця мережа створена у 2008 році та охоплює:

- ✦ понад 600 організацій з підтримки та розвитку бізнесу;
- ✦ понад 2 500 000 організацій-учасників;
- ✦ понад 6 000 технологічних профілів;
- ✦ понад 10 000 бізнесових профілів;
- ✦ понад 100 великих заходів на рік [4].

Заявку на участь в Enterprise Europe Network можна подати через консорціум, який в Україні складається з: Міністерства економічного розвитку та торгівлі; Міністерства закордонних справ; Інституту фізики НАН України; Державної бюджетної установи «Київський міський

центр з інвестицій та розвитку»; Торгово-промислової палати України; Київського Національного Університету ім. Т. Шевченка; ВГО «Споживач»; Нової Міжнародної Корпорації. Метою створення консорціуму була необхідність інформування щодо COSME та інших програм ЄС, доступних для України. Учасники консорціуму здійснюють вибірково оцінку проектів комерційного та технічного профілів, що надаються учасниками. Це лише перший успішний досвід створення консорціуму на території України. За правилами Європейського Союзу, на території України може бути створено ще 5–6 додаткових консорціумів. Завдяки консорціуму українські підприємства матимуть змогу знайти нових партнерів. Для цього потрібно: 1) звернутись до будь-кого з партнерів консорціуму; 2) визначити потрібний тип пропозиції; 3) отримати від партнера консорціуму форму відповідно до типу пропозиції, яку необхідно заповнити англійською мовою; 4) заповнити отриману форму та надіслати її одному з партнерів консорціуму; 5) прохід пропозиції через зовнішню та внутрішню оцінку експертів; 6) після необхідних правок від комісії пропозицію буде розміщено у відкритому доступі на сайті Enterprise Europe Network.

Єврокомісія покриває 90 % видатків проекту, пов'язаних з його реалізацією. Опис конкурсів, у яких можуть взяти участь представники малого та середнього бізнесу та інші організації, наведено у табл. 2 [3].

Таблиця 2

Опис конкурсів для представників МСП та інших організацій

Назва	Мета	Можливості для учасників	Вимоги до участі	Бюджет
1	2	3	4	5
Центр закупівель інновацій: створення системи державних закупівель інновацій	Створення центру закупівель інновацій, який сприятиме комерційним зв'язкам між: <ul style="list-style-type: none"> – державними покупцями / постачальниками інновацій); – потенційними інвесторами; – дослідниками / винахідниками 	Отримання прямого доступу до вітчизняних інноваційних розробок	Створення консорціуму як мінімум з двох членів і як мінімум з двох країн	600 млн євро. Покриття видатків проекту: 90 %
“Go Clusters” у сфері безпеки й оборони	Розвиток європейських кластерів, пов'язаних із безпекою та обороною, у напрямку розробки та впровадження спільних стратегій розвитку технологій у цих сферах	Підтримка інтернаціоналізації підприємств, які працюють у сфері безпеки й оборони, вихід на нові ринки, поширення досвіду європейськими партнерами	Створення консорціуму як мінімум з трьох кластерів або бізнес-асоціацій і як мінімум, з трьох країн	60 тис. євро
Європейська мережа з підприємств	Підтримка бізнесу у процесі виходу на європейський ринок через реалізацію інформаційно-консультаційних послуг	Отримання доступу до європейського ринку, спрощення процедури пошуку партнерів за кордоном	Будуть відомі після анонсу конкурсу	57,200 млн євро
Інтернаціоналізація системи захисту прав інтелектуальної власності	Створення IP SME Helpdesk – довідкового сервісу, який надаватиме підтримку бізнесу в розрізі захисту прав інтелектуальної власності під час виходу на ринки ЄС або країн-партнерів ЄС	Отримання інформаційно-консультаційної підтримки щодо захисту прав інтелектуальної власності у процесі виходу на зовнішні ринки	Будуть відомі після анонсу конкурсу	5 млн євро

1	2	3	4	5
Політика малих і середніх підприємств	Формування кращого бізнес-середовища через запровадження та розробку щорічного звіту «Огляд діяльності з оцінки малого та середнього бізнесу», що має сформувати емпіричний інструмент для моніторингу ефективності функціонування	Отримання більш якісної інформаційної підтримки від органів державної влади	Будуть відомі після анонсу конкурсу.	6,600 млн євро. Покриття видатків проекту: 75–90 %
Європейська платформа співробітництва кластерів	Сприяння розвитку кластерів із метою підвищення конкурентоспроможності та ресурсоемності підприємств	Підвищення ефективності міжрегіональної співпраці й інтернаціоналізації діяльності	Будуть відомі після анонсу конкурсу	5,5 млн євро
Європейська програма “Cluster excellence”	Вдосконалення процесу управління кластером шляхом розробки якісних довгострокових стратегій розвитку	Підвищення конкурентоспроможності у процесі виходу на зовнішні ринки.	Будуть відомі після анонсу конкурсу	900 тис. євро. Покриття видатків проекту: 75 %
Інноваційний та технологічний розвиток легкої промисловості	Розробка й імплементація у бізнес-моделі нових технологічних рішень, що дозволить створювати якісно нові продукти або послуги у секторі легкої промисловості	Підвищення інноваційності виробництва продуктів легкої промисловості. Залучення нових технологій у виробництво	Будуть відомі після анонсу конкурсу	3 млн євро
Підвищення конкурентоспроможності представників сфери туризму	Покращення бізнес-середовища для туристичних підприємств шляхом реалізації кращих європейських практик розвитку туристичної галузі	Підвищення рівня конкурентоспроможності та розвиток туристичного бізнесу	Будуть відомі після анонсу конкурсу	6,1 млн євро. Покриття видатків проекту: 50–75 %
Нові навички для розвитку промисловості	Побудова механізму співпраці між представниками навчальних закладів, підприємств та іншими зацікавленими сторонами в процесі формування якісно нових підходів до розвитку промисловості	Отримання нових підходів до розвитку промислового виробництва та методів управління бізнес-процесами у кожній конкретній галузі	Будуть відомі після анонсу конкурсу	2 млн євро. Покриття видатків проекту: 90 %
Організація спільноти професіоналів для розвитку Європейського каталогу ІКТ	Організація спільноти користувачів Європейського каталогу закупівель ІКТ для обміну практиками щодо закупівлі цифрових товарів і послуг	Отримання доступу до інформації щодо наявних інформаційно-комунікаційних технологій на ринку	Будуть відомі після анонсу конкурсу	500 тис. євро
Штучний інтелект: можливість для перетворення та вирішення соціальних проблем	Визначення оптимального поєднання заходів із формування політики (регуляторні, фінансові та ін.), що мають створити сприятливі умови для розробки й імплементації малим і середнім підприємництвом штучного інтелекту у своїй діяльності	Забезпечення на законодавчому рівні основ для розробки та використання штучного інтелекту малим і середнім бізнесом	Будуть відомі після анонсу конкурсу	1 млн євро
Еразмус для молодих підприємців	Створення національного центру підтримки та координації, який буде спрямований на організаційну допомогу щодо участі підприємств у цій програмі	Можливість участі у програмах обміну між представниками європейських підприємств із покриттям усіх організаційних витрат	Будуть відомі після анонсу конкурсу	11,040 млн. євро. Покриття видатків проекту: 50-75 %
Підготовка викладачів вищих навчальних закладів до викладання підприємства	Розробка та організація курсів підвищення кваліфікації з підприємництва, які будуть надані професорсько-викладацькому складу ВНЗ з метою підвищення їх спроможності викладати підприємство своїм студентам	Отримання більш якісних курсів з підприємництва від представників ВНЗ	Будуть відомі після анонсу конкурсу	400 тис. євро

Джерело: складено за [3].

Програма COSME є унікальною можливістю для українського бізнесу отримати допомогу для розвитку та максимального використання свого потенціалу. Участь України в цій програмі є важливим компонентом державної політики підтримки підприємств. Єврокомісія закликає створити в Україні спеціальну точку контакту COSME, що допомагатиме поширенню інформації про мережу та відповідні дослідження і заохочуватиме українські малі та середні підприємства брати участь у програмі. Варто зазначити, що надання інформації про можливості програми COSME та її максимальна популяризація є одним з головних завдань Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. Ефективна реалізація цієї програми сприятиме використанню українським і європейським бізнес-середовищами переваг глибокої та всеосяжної Зони вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом, популяризації економічного потенціалу України, а також поширенню кращих європейських практик з підтримки малих і середніх підприємств [4].

ВИСНОВКИ

Заходи для розвитку МСП повинні бути сформовані у формі цілеспрямованої державної політики, що надасть змогу максимально використати підприємницький потенціал України. Саме створення умов для зростання малого та середнього секторів бізнесу покладено в основу програми COSME. Варто зазначити, що успіхи у цій сфері допоможуть вирішити багато інших проблем у державі, серед яких розвиток ринку праці.

Необхідно надавати більше сприяння МСП, щоб запобігти їх тінізації внаслідок збільшення податкового навантаження на підприємства. Програма COSME покликана створити мережу так званих адвокатів бізнесу, уповноважених, які займатимуться питаннями малого та середнього бізнесу, що дозволить підвищити конкурентоспроможність українських підприємств у глобальній економіці. Усе це можливо реалізувати завдяки двом пріоритетам: 1) інтернаціоналізація малих і середніх підприємств (пошук партнерів у 65 країнах світу); 2) комерціалізація інновацій (пошук за кордоном інвесторів із метою виведення на ринок нової технологічної продукції чи послуг, захист прав інтелектуальної власності, трансфер технологій).

Програма COSME може надати набагато більше для українського бізнесу, ніж умови, які створив український уряд для МСП. У рамках COSME українські підприємства можуть отримувати консультації за допомогою контактних пунктів у різних країнах, які допомагатимуть розширювати межі ведення бізнесу та знаходити інформацію щодо потенційних партнерів. Підвищенню конкурентоспроможності МСП та їх міжнародної кооперації сприятиме можливість стажування бізнесменів-початківців в успішних компаніях, що дозволить отримати необхідний досвід ведення власної справи. Чималу увагу програма приділяє навчанню підприємців, передбачено велику кількість тренінгів, інкубаторів, що допомагатимуть виходити компаніям на нові ринки. Варто

зазначити, що передбачені окремі витрати на коучинг жінок-підприємців, на розробку програм для навчання і підвищення кваліфікації промисловців, виробників одягу, туристичних та оборонних компаній.

Таким чином, програма COSME є необхідним інструментом для підвищення конкурентоспроможності українських МСП на європейському ринку. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Рада ратифікувала угоду про участь України в програмі ЄС для бізнесу COSME. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2017/02/22/7062039/>
2. Україна долучилась до програми ЄС для малого та середнього бізнесу COSME. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2016/05/11/7049070/>
3. Commission Implementing Decision on the adoption of the work programme for 2017 and the financing for the implementation of the COSME Programme. URL: <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/24803>
4. Що таке програма COSME та які переваги дає підприємцям. URL: <https://euukrainecoop.net/2016/07/27/cosme/>
5. Букатюк У. Підтримати малий бізнес. Як Україна відстала від світу // Еспресо. URL: https://espresso.tv/article/2017/07/11/malyu_seredniy_biznes
6. Погрибна І. Великі проблеми малого бізнесу // Економіческие известия. URL: <http://eizvestia.com/uk/ekonomika-ukr/full/734-veliki-problemi-malogo-biznesu>
7. Царьов В. Міністерство економічного розвитку створило портал для підтримки малого та середнього бізнесу // Національний промисловий портал. URL: <http://uprom.info/news/ekonomika/biznes/ministerstvo-ekonomichnogo-rozvitku-stvorilo-portal-dlya-pidtrimki-malogo-ta-serednogo-biznesu/>
8. Лук'янчикова О. А., Федоришина Л. І. Аналіз проблеми та перспективи розвитку малого бізнесу в Україні. *Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси*. 2013. Вип. 10 (3). С. 440–445.
9. Каганяк М. Як спростити вихід на ринок ЄС: дві нові можливості для експортерів // Чернігівщина. Події і коментарі. 11.08.2017. URL: <http://m.pik.cn.ua/30105/>
10. Міняйло Н. Гроші на бізнес від держави. В розвинених країнах уряди дають дешеві кредити малим підприємствам // Тексти.org.ua. 30.06.2017. URL: http://texty.org.ua/pg/article/editorial/read/77577/Groshi_na_biznes_vid_derzhavy_V_rozvyynenyh
11. Проект Стратегії розвитку МСП до 2020 року. URL: https://issuu.com/mineconomdev/docs/short_sme_strategy_apr2017_revas
12. The Enterprise Europe Network – world's largest support network for small and medium-sized enterprises (SMEs). URL: <https://een.ec.europa.eu/>

REFERENCES

- Bukatiuk, U. "Pidtrymaty maliy biznes. Yak Ukraina vidstala vid svitu" [Support small business. How Ukraine is lagging behind the world]. Espresso. https://espresso.tv/article/2017/07/11/malyu_seredniy_biznes
- "Commission Implementing Decision on the adoption of the work programme for 2017 and the financing for the implementation of the COSME Programme" <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/24803>

Kahaniak, M. "Yak sprostyty vykhid na rynek YeS: dvi novi mozhyvosti dlia eksporteriv" [How to simplify the entry into the EU market: two new opportunities for exporters]. Chernihivshchyna. Podii i komentari. 11.08.2017. <http://m.pik.cn.ua/30105/>

Lukianchykova, O. A., and Fedoryshyna, L. I. "Analiz problemy ta perspektyvy rozvytku maloho biznesu v Ukraini" [Analysis of the problem and prospects of small business development in Ukraine]. *Ekonomichni nauky. Ser.: Oblik i finansy*, no. 10 (3) (2013): 440-445.

Minialo, N. "Hroshi na biznes vid derzhavy. V rozvynenykh krainakh uriady daiut deshevi kredyty malym pidpriemstvam" [Money for business from the state. In developed countries, governments provide cheap loans to small businesses]. *Teksty.org.ua*. 30.06.2017. http://texty.org.ua/pg/article/editorial/read/77577/Groshi_na_biznes_vid_derzhavy_V_rozvyenykh

"Proekt Stratehii rozvytku MSP do 2020 roku" [Draft Strategy for the Development of SMEs by 2020]. https://issuu.com/mineconomdev/docs/short_sme_strategy_apr2017_revas

Pohrybna, I. "Velyki problemy maloho biznesu" [Big problems of small business]. *Ekonomicheskiye izvestiya*. <http://eizvestia.com/uk/ekonomika-ukr/full/734-veliki-problemi-malogo-biznesu>

"Rada ratyfikovala uhodu pro uchast Ukrainy v prohrami YeS dlia biznesu COSME" [The Council ratified the agree-

ment on Ukraine's participation in the EU program for business COSME]. <https://www.eurointegration.com.ua/news/2017/02/22/7062039/>

"Shcho take prohrama COSME ta yaki perevahy daie pidpriemstsiam" [What is the COSME program and what the benefits are for entrepreneurs]. <https://euukrainecoop.net/2016/07/27/cosme/>

"The Enterprise Europe Network - world's largest support network for small and medium-sized enterprises (SMEs)" <https://een.ec.europa.eu/>

Tsaryov, V. "Ministerstvo ekonomichnoho rozvytku stvorylo portal dlia pidtrymky maloho ta serednyoho biznesu" [The Ministry of Economic Development has created a portal for supporting small and medium businesses]. *Natsionalnyi promyslovyi portal*. <http://uprom.info/news/ekonomika/biznes/ministerstvo-ekonomichnogo-rozvitku-stvorilo-portal-dlya-pidtrimki-malogo-ta-serednogo-biznesu/>

"Ukraina doluchylas do prohramy YeS dlia maloho ta serednyoho biznesu COSME" [Ukraine joined the EU program for small and medium-sized businesses COSME]. <https://www.eurointegration.com.ua/news/2016/05/11/7049070/>